

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi E. Ś.,
na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
III AUa 820/21,
z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 30 stycznia 2025 r.,

**I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Krakowie w sprawie o sygn. akt III AUa 820/21 nastąpiła
przewlekłość postępowania;**

**II. przyznaje E. Ś. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w
Krakowie sumę pieniężną w wysokości 2.000 (dwóch tysięcy)
złotych za okres od 20 maja 2021 r. do 16 grudnia 2024 r.**

III. oddala skargę w pozostałym zakresie.

Aleksander Stępkowski Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 12 grudnia 2024 r. E. Ś. (dalej: „skarżąca”) złożyła skargę na
przewlekłość postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie
pod sygn. III AUa 820/21. Skarżąca wniosła o:

- 1) stwierdzenie, że w powyższym postępowaniu doszło do przewlekłości postępowania;
- 2) wydanie zalecenia przez składowi orzekającemu wykonania odpowiednich czynności w wyznaczonym przez Sąd terminie;
- 3) przyznanie od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 20 000 zł.

W uzasadnieniu skarżąca m. in. wskazała, iż postępowanie zostało zarejestrowane w Sądzie Apelacyjnym w dniu 21 maja 2021 r. i od tego czasu sąd poza doręczeniem apelacji i przyjęciem odpowiedzi na apelację nie podjął żadnej czynności. Nie zlecono nawet wysyłki odpowiedzi na apelację do organu. Zdaniem skarżącej w niniejszej sprawie zachodzi przewlekłość postępowania.

Odpowiedź na powyższą skargę, złożył Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie. W piśmie z dnia 23 grudnia 2024 r. wniósł o jej oddalenie, zaś w przypadku jej uznania o przyznanie mniejszej kwoty odszkodowania.

W uzasadnieniu pisma Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie wyjaśnił, że w niniejszej sprawie nie można stwierdzić beczynności ani opieszałości Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Nie wystąpiły odstępstwa od czasu zwyczajowo koniecznego do wykonania czynności niezbędnych do rozpoznania sprawy skarżącej. Postępowanie w tej sprawie nie jest prowadzone w sposób rozwlekły.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t. j. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej – ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa

dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, *Europejski Trybunał Praw Człowieka - orzecznictwo, Tom I - Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

Jak wynika z akt niniejszej sprawy w dniu 20 maja 2021 r. do Sądu Apelacyjnego w Krakowie wpłynęła apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zabrze od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 25 marca 2021 r., sygn. VIIU 2895/20, w sprawie o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia. Tego samego dnia tj. 20 maja 2021 r. sprawę zarejestrowano pod sygn. III AUa 820/21 i 24 maja 2021 r. wylosowano przez System Losowego Przydziału Spraw Sędziego Sprawozdawcę. Zarządzeniem z dnia 1 czerwca 2021 r. odpis apelacji ekspediowano do pełnomocnika odwołującej i do płatnika. W dniu 25 czerwca 2021 r. do III Wydziału wpłynęła odpowiedź na apelację. Po przeprowadzeniu postępowania międzyinstancyjnego 12 lipca 2021 r. akta sprawy zostały przekazane na kalendarz akt oczekujących na wyznaczenie terminu rozprawy zgodnie z kolejnością wpływu, zaś w dniu 16 grudnia 2024 r. Sędzia Sprawozdawca skierował sprawę na posiedzenie niejawne, na którym zapadł wyrok.

Odnosząc powyższe do zarzutów skarżącej dot. przewlekłości postępowania w sprawie sygn. akt III AUa 820/21, podkreślenia wymaga, że dla stwierdzenia czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy, uwzględniając jej charakter, stopień faktycznej i prawnej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Ustalenie zaistnienia przewlekłości postępowania nie jest zależne jedynie od upływu czasu i subiektywnych odczuć skarżącej, a jest wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami przewidującymi prowadzenie określonych procedur.

Powyższe ustalenia przesądzają o zasadności skargi i skutkują przyjęciem, że w zaskarżonym postępowaniu zaszła przewlekłość procedowania.

Postępowanie apelacyjne trwało ponad 42 miesiące (od 20 maja 2021 r. do 16 grudnia 2024 r.).

Niezależnie od kwestii takich, jak np. braki kadrowe Sądu Apelacyjnego w Krakowie oraz duży napływ spraw, niewyznaczenie terminu rozpoznania sprawy przez okres ponad dwóch lat narusza standard rozpoznania sprawy sądowej bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22).

Uwzględniając skargę, wobec sformułowania przez skarżącą stosownego żądania, Sąd Najwyższy miał obowiązek przyznać od Skarbu Państwa sumę pieniężną, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość. Skoro postępowanie sądowe w niniejszej sprawie rozpoczęło się w maju 2021 r. i trwało do grudnia 2024 r., Sąd Najwyższy przyznał skarżącej sumę pieniężną w wysokości 2.000,00 zł za okres od 20 maja 2021 r. do 16 grudnia 2024 r. Tym samym dalej idące żądanie skargi w tym zakresie, tj. ponad kwotę 2000,00 zł, należało oddalić jako pozbawione usprawiedliwionych podstaw (zob. art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość).

W przypadku żądania wydania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie stosownych zaleceń, po prawomocnym rozstrzygnięciu sprawy przez ten Sąd, żądanie to uznać należało – na tym etapie – za bezprzedmiotowe

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

Aleksander Stępkowski Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski
[SOP]

[t.n.]